

La manca de relació familiar com a causa d'extinció de la pensió d'aliments.

Hi ha progenitors que paguen puntualment la pensió d'aliments mes rere mes, mentre el fill o filla adult els té bloquejats al mòbil, no els adreça la paraula, i ha tallat qualsevol vincle. És una situació dolorosa i, alhora, una pregunta jurídica legítima: pot extingir-se l'obligació de pagar la pensió d'aliments en aquests casos?

Aquesta qüestió, complexa tant a nivell emocional com a nivell jurídic, és cada vegada més freqüent. El dret civil català ofereix una via legal específica per abordar-la, amb uns requisits ben definits i una interpretació judicial restrictiva que cal conèixer bé abans d'iniciar qualsevol procediment.

La pensió d'aliments no s'extingeix automàticament amb la majoria d'edat.

El primer que cal tenir clar és que la pensió d'aliments no desapareix automàticament quan el fill arriba a la majoria d'edat. Mentre no disposi de mitjans econòmics propis suficients, habitualment perquè continua estudiant, l'obligació de pagar subsisteix, fins i tot per damunt dels 18 anys.

La pensió d'aliments guarda relació amb la situació de necessitat i dependència econòmica del fill, així com el manteniment d'un rendiment acadèmic regular, però no està vinculada a una edat concreta. No hi ha, per tant, cap data legal de caducitat automàtica, sense perjudici dels acords que els progenitors haguessin inclòs en el corresponent conveni regulador i pla de parentalitat.

Per extingir o modificar la pensió sempre és necessària una resolució judicial expressa. En cap cas el progenitor obligat pot deixar de pagar unilateralment: fer-ho comporta risc de reclamació civil, i fins i tot podria tenir implicacions a nivell penal.

La causa específica del dret català: l'absència manifesta de relació familiar imputable a l'alimentat.

L'article 237-13.1.e) del Codi Civil de Catalunya recull, com a causa d'extinció de l'obligació d'aliments, una remissió a les causes de desheretament previstes a l'article 451-17 CCCat. En concret, l'apartat e d'aquest article estableix que és causa d'extinció "*l'absència manifesta i continuada de relació familiar entre l'alimentant i l'alimentat, si és per una causa exclusivament imputable a aquest darrer*".

En paraules planeres: si el fill major d'edat ha decidit, per voluntat pròpia i sense justificació raonable, tallar tot contacte amb el progenitor que paga, la llei catalana permet demanar judicialment que s'extingeixi l'obligació de pagar la pensió.

Aquesta previsió no existeix explícitament al Codi Civil espanyol comú, que regeix a la major part de les comunitats autònomes. No obstant, la Sentència del Tribunal Suprem 104/2019, de 19 de febrer, va obrir la porta a l'extinció per manca de relació en territori de dret comú per via d'una interpretació flexible de les causes de desheretament, justificant la decisió amb el fet que no resultaria equitatiu que qui renuncia a les relacions familiars pugui beneficiar-se d'una institució jurídica que té el seu fonament, precisament, en els vincles parentals.

Quins requisits cal complir?

El Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (Sentència 11/2017, de 2 de març), que va fixar doctrina sobre aquesta qüestió, va establir que les causes d'extinció del dret d'aliments s'han d'interpretar de forma restrictiva, atès que extingir la pensió pot deixar l'alimentat en una situació de necessitat real, cosa que justifica que el llinar probatori sigui elevat.

Per aconseguir l'extinció cal acreditar tres elements de forma conjunta:

1. Absència total i efectiva de relació personal. No n'hi ha prou amb un refredament o distanciament. Cal demostrar que no hi ha cap tipus de contacte: ni presencial, ni per telèfon, ni per WhatsApp, ni per qualsevol altra via de comunicació. Un mínim de tracte, fins i tot esporàdic, pot ser suficient perquè el tribunal consideri que no es compleix aquest requisit.
2. Que l'absència sigui manifesta i continuada. El trencament ha de ser evident, clar, i sostingut en el temps. Un incident puntual o un distanciament temporal no és suficient. Cal que la ruptura sigui persistent i ininterrompuda.
3. Que sigui imputable exclusivament al fill. Aquí radica sovint la dificultat probatòria més gran. El progenitor que demana l'extinció ha d'acreditar que ha intentat establir o recuperar la relació i que l'altre l'ha refusada sense causa justificada. Si el jutge aprecia que el progenitor alimentant ha contribuït, en qualsevol mesura, a la ruptura de la relació paternofilial, la demanda no prosperarà.

Quina prova cal aportar per acreditar la concurrència dels requisits?

La càrrega de la prova recau sobre el progenitor que sol·licita l'extinció. Cal construir un relat documentat i sòlid que permeti al jutge comprovar que els tres requisits es compleixen.

Els elements de prova més habituals en aquests procediments són els missatges de WhatsApp, correus electrònics, captures de pantalles que acreditin bloquejos o silencis, bitllets de transport o registres de visites frustrades, declaracions testificals de familiars o tercers, i informes pericials psicològics si escau. També pot ser rellevant acreditar que s'han impulsat mecanismes de mediació o altres vies de diàleg que el fill/a ha rebutjat.

Cal ser molt rigorós amb la prova que s'aporti, atès que la jurisprudència es decanta per denegar l'extinció de la pensió d'aliments quan s'aprecia que el progenitor ha tingut algun tipus de contacte amb el fill, o que ha contribuït al distanciament.

Quin és el procediment a seguir?

La via processal adequada és la demanda de modificació de mesures prevista a l'article 775 de la Llei d'Enjudiciament Civil. Abans d'iniciar el procediment contenciós, caldrà acreditar haver intentat prèviament un mecanisme alternatiu de resolució de conflictes (MASC), com ara la mediació.

Precisament la mediació familiar pot ser, en molts d'aquests casos, una eina valuosa: no només per al procediment, sinó perquè pot obrir una via de restabliment del vincle familiar que, si tots ho volen, serveixi per evitar tant el litigi com la ruptura definitiva de la relació.

Conclusions

La manca de relació familiar pot arribar a tenir conseqüències jurídiques rellevants en l'àmbit de la pensió d'aliments, però no es tracta, ni de bon tros, d'una via automàtica. El Codi Civil de Catalunya preveu aquesta possibilitat, però ho fa sota uns requisits estrictes i amb una exigència probatòria elevada, precisament per evitar que situacions de conflicte o distanciament puntual es transformin en la pèrdua d'un dret essencial.

Cal entendre que els tribunals analitzen aquests casos amb una mirada prudent, valorant no només l'existència del trencament, sinó també el seu origen, la seva persistència i, sobretot, la responsabilitat de cadascuna de les parts. No n'hi ha prou amb constatar la distància: cal demostrar que aquesta és total, continuada i imputable de manera clara al fill o filla.

FERNANDEZADVOCATS

Per això, abans d'iniciar qualsevol acció judicial, és fonamental assessorar-se adequadament i valorar amb realisme les possibilitats d'èxit. A més, sempre que sigui possible, és convenient explorar vies alternatives com la mediació, que poden oferir solucions menys traumàtiques i, en el millor dels casos, contribuir a reconstruir uns vincles que van més enllà de l'àmbit estrictament jurídic.

Al capdavall, darrere de cada procediment d'aquest tipus no només hi ha una obligació econòmica, sinó una relació familiar trencada que, amb més o menys recorregut, mereix ser abordada amb responsabilitat, rigor i, també, amb una certa sensibilitat.

**El present article és merament divulgatiu i no suposa assessorament ni compromís d'actualització.*

Per més informació o assessorament, contacti amb info@fernandezadvocats.es